

> LA REACCIÓ DE LA GENT D'ORDRE

CREACIÓ I OBJECTIUS DEL CENTRO OBRERO TRADICIONALISTA DEL MOLAR

Davant l'aparició d'idees que atacaven l'ordre establert, els sectors d'ordre iniciaren una reacció. Al Molar element clau d'aquesta reacció fou la creació del *Centro Obrero Tradicionalista*.

Primera pàgina dels estatuts manuscrits del COT

[TEXT I FOTOGRAFIES]
Pere Audí Ferrer

Introducció

Des de principis del s. XX, si més no, anaren arribant al Priorat tot un seguit d'idees noves que, amb un impacte variable depenent del poble, tingueren una incidència indubtable a la comarca. El republicanisme, singularment el radical des de 1909, i l'anarquisme, amb personatges com Joaquim Blanch Margalef del Masroig, es deixaren sentir amb força. Un tret comú

d'aquestes ideologies era la defensa del laïcisme. Durant la segona dècada, que és la que millor hem estudiat, aquí i allà hi hagué qui optà per cerimònies laiques en substitució de les religioses. Alhora, cooperatives, societats obreres... anaren intentant obrir escoles on donar un ensenyament laic. I la gent d'ordre es sentí amenaçada. És en aquest

fa que sigui del tot impossible afirmar amb rotunditat qui eren, si bé l'anàlisi del cens electoral de 1912 i altres informacions complementàries ens permeten fer la proposta següent: Joan Escoda Sedó, Frederic Escoda Sancho, Vicenç Perpinyà Forcadell, Francesc Pujol Vernet, Joan Vernet Abelló, Jaume Bargalló Vernet i Joan Salvadó Juanpere. Aquests,

NO SE PERMITIRÁN EN EL LOCAL DEL CENTRO CONFERENCIAS, ESPECTÁCULOS Y JUEGOS QUE NO ESTÉN ABSOLUTAMENTE CONFORMES CON EL DOGMA CATÓLICO Y LA SANA MORAL"

context que nasqué el *Centro Obrero Tradicionalista* del Molar, COT a partir d'ara. Dissortadament, tenim molt poca informació de l'entitat: quatre notícies esparses per la premsa i uns quants documents (estatuts, escriptures...) que conserva l'entitat i que hem pogut consultar. Voldríem des d'aquestes planes agrair la seva col·laboració.

Fundació i adquisició de patrimoni

El 28 de març de 1911 es presentaven a Tarragona davant de Govern Civil els estatuts del COT que porten data de 26 de març.¹ Apareixen signats per set persones sense que dissortadament figuri el segon cognom, la qual cosa

probablement, eren els membres de la comissió organitzadora, ja que no apareixen amb cap càrrec. Sembla, per tant, que actuaren més com a dinamitzadors d'una idea que com a realitzadors.

Al cap de dos anys de la seva fundació, la societat va començar els tràmits per a adquirir una seu. La casa escollida fou una situada al carrer Sant Isidre, número 12. El 19 de juliol de 1913 el president del COT, Josep Escoda Freixes, i Josep Anguera Argilaga, segurament el secretari, signaren els documents. La casa constava de planta baixa, dos pisos i un corral.²

Posteriorment, el 16 de març de 1930, es prengué l'acord d'adquirir

una part de la finca que hi havia al costat de la seu que era propietat de Frederic Escoda Sancho i Josep Escoda Freixes. En concret, adquiriren per 500 pts un solar de 8 metres de front per 12 metres de fons que quedaria a l'oest de la seu social. O sia, adquirien el solar que hi havia entre la seu social i la carretera.³ La intenció era destinar-lo a construir una sala d'espectacles.

Objectius

El COT es definia des del primer article dels seus estatuts com "una asociación católica obrera" que es situava sota "[la] advocación y patrocinio de San Isidro". Com a associació obrera es proposava, segons l'article 2, impulsar el "progreso religioso, moral, instructivo y económico de las clases populares", les quals

les passaven magres. Des d'aquest punt de vista, definien dues línies d'actuació segons l'article tercer dels estatuts.

Per una banda, un objectiu que als estatuts definien com "instructivo-educativo", que concretaven en "procurar á los socios y a sus hijos la educación é instrucción convenientes". Cal tenir present que cada cop era més clar pels sectors populars la necessitat de millorar el seu nivell cultural i acabar amb els índexs tant elevats d'analfabetisme; índexs que països del nostre entorn ja havien deixat enrere.

Per a millorar la situació, l'article 5 establia que es crearien "escuelas nocturnas, conferencias, biblioteca, lectura de periódicos y revistas técnicas y veladas literariomusicales". La creació d'escoles nocturnes era una de les fites comunes de cooperatives de consum, societats obreres... i responia a aquella necessitat suara al·ludida. D'altra banda, tenien el caire de nocturnes per tal d'afavorir la presència tant de treballadors adults com la d'aquells que, encara que de curta edat, havien deixat d'anar a escola, o hi anaven esporàdicament, per tal de contribuir a l'economia familiar, sempre necessitada de diners donat la migradesa dels jornals que es cobraven.

La segona línia d'actuació com a entitat obrera es definia com a "económico-social", que concretaven en la creació de "todas aquellas instituciones de ahorros, previsión, mutualidad y cooperativismo que tiendan á mejorar la situación económica del obrero del campo y de la población". L'article 6 concretava quines serien aquestes entitats: "Cajas de socorros mútuos, ahorros, retiros y pensiones, Cajas de crédito, Secretariado popular y Cooperativas de trabajo y producción".

Aquest era un camp d'actuació molt ampli i complex. Per una banda, es tractava d'estimular

l'estalvi. D'altra banda, amb el mutualisme, s'intentava donar resposta a la manca de sistemes públics de previsió social. Curt i ras: com no existien assegurances per malaltia, pensió de jubilació... es tractava de crear sistemes privats que asseguressin al treballador poder menjar quan per malaltia o edat no podia treballar. Aquest fou l'objectiu de la munió de societats de socors mutus que s'estaven creant d'ençà de finals del XIX, de moltes cooperatives de consum, de les de producció...

Com a entitat catòlica era, segons l'article dos, "católico ferviente y sumiso a las leyes y enseñanzas de la Iglesia". Des d'aquesta perspectiva, es plantejaven una línia d'actuació que denominaven "religioso-moral" i que concretaven en "conservar, arraigar y propagar las creencias católicas y las buenas costumbres, así como también á defenderlas contra cualesquiera elementos que intenten combatir las y de hecho las combatan", plantejament que responia al fet que eren posades en qüestió.

Per tal de portar a terme aquest objectiu, l'article 4 establia que es solemnitzaria tots els anys la festa de Sant Isidre, el patró de l'entitat. També des d'aquest punt de vista, el mateix article establia que "no admitirá a formar parte del Centro á personas que sean notoriamente incrédulas, o que sean tenidas públicamente en mal concepto por llevar mala vida ó tener hábitos viciosos; y expulsará del Centro al socio que blasfemase, pronunciare palabras soeces, hiciere alarde de incredulidad ú observare una conducta inmoral si, después de avisado, no se advirtiere inmediata y radical enmienda". També s'establia que no "se permitirán en el local del Centro conferencias, espectáculos y juegos que no estén absolutamente conformes con el dogma católico y la sana moral". Aquestes mesures eren plenament coherents amb l'orientació catòlica de l'entitat, igual com eren coherents

Josep Escoda Freixes, primer president del COT, amb la seva dona Pilar Sas Secall

en la línia d'actuació que caracteritzaven com a "económico-social", ja que cal tenir en compte que l'església defensava el mutualisme i l'estalvi.

Finalment, en la vessant política, i segons l'article dos, es presentava com a seguidor de "los principios del Tradicionalismo sujetándose á las autoridades legítimas de la Comunión", que es com es coneixien el conjunt de membres seguidors d'aquesta ideologia. Així definien una línia d'actuació que denominaven "político-local" que es concretava tot dient que maldarien per "á alcanzar el mejoramiento integral de la población en armonía con los principios católico-traditionalistas". Per tal d'aconseguir-ho, l'article 7 establí que "Para que el Centro pueda llevar á cabo su acción política se excitará á los socios al uso de todos los derechos que las leyes les concedan para influir eficazmente en el sano progreso de la vida local." És a dir, se'ls estimularia a participar en la vida política entenent que animant-los a votar, a formar candidatures... I a fe de déu que ho aconseguiren com esperem demostrar en una altra ocasió. ■

Darrera pàgina dels estatuts amb les signatures dels seus fundadors

¹ Arxiu COT, Estatuts (document manuscrit), 26.III.1911.

² Arxiu COT. Certificació emesa per Bonaventura Magriñà Camps, 8.I.1931; Arxiu COT, Cancelación, 3.VIII.1921.

³ Arxiu COT. Certificació emesa pel secretari de la COT, 27.III.1930. Arxiu COT, Escritura de compravenda, 27.III.1930.

Estanc Porrera

Tabacs i premsa

C/ Pau Casals, 16
43739 Porrera